[illegible]

Imperator qui imperat subditis sic dicitur ac iustinianus [illegible]

In nomine domini nostri ihesu christi. Amen. Imperator iustinianus cesar flavius alamannicus gothicus francicus germanicus atticus alanicus vandalicus africanus pius felix inclitus victor ac triumphator semper augustus theophilo et dorotheo ysidoro viris illustribus prudentibus et antecessoribus salutem.

Omnem nostre rei publice sanctionem iam esse purgatam et compositam tam in quattuor libris institutionum seu elementorum quam in quinquaginta digestorum seu pandectarum nec non in .xii. imperialium constitutionum quis amplius quam vos cognoscit. Et omnia quidem que oportuerat et ab initio nobis commovere et post consummationem omnium factum liberet admonentes iam dissimus per orationes tam greca lingua quam romana quas et fieri optimus explicata sunt. Sed cum vos omnes postea professores legitime scientie constitutos hec oportuerat scire quid et in quibus temporibus tradi necessarium studiosis credimus ut exerceri hoc optimum ac eruditissimum efficiant: ideo presenti divina oratione ad vos nos perspicue faciendi existimamus quatinus tam prudentia vestra quam ceteri antecessores qui eandem artem in omne evum exercere maluerint nostris regulis observatis in eadem iuvenum eruditione legitime possint ambulare.

¶ Igitur post dubio quia necesse est institutiones in omnibus studiis primum quidem sibi vendicare locum ut pote prima vestigia cuiusque scientie mediocriter tradentes. Ex libris autem .l. nostrorum digestorum .xxxvi. tantum modo sufficere tam ad vestram expositionem quam ad iuvenum eruditionem iudicamus. Sed ordines eorum et transitus per quos ambulandum est manifestare et pessimum nobis esse videtur et nos in memoria quidem eorum que antea tradebantur redigere ostendere postea autem novelle nostre compositionis tam in veteri quam tempori ut in [illegible] relinquatur incognitum.

¶ Et antea quidem quemadmodum et vestra scit prudentia ex tanta legum multitudine que in librorum quidem duo milia versuum autem tricies centena milia extendebantur nichil aliud nisi sex tantum modo libros et ipsos confusos et iura utilia perraro habentes a voce magistra iam desiderio minus studio[si]

[illegible]

subiunt ... forte hic continebatur quod hodie continent lib(ri) de sponsa(libus) ... usque ad librum de tutel(is) ... forte ea que continentur usque ad illum titulum de bonorum pos(sessione) ... [illegible] ... ordinationem edicti ... que continentur ... [illegible] ... per saturam ... [illegible]

penuriam ... copia ... inopia ... superfluitas ... thesauros ... [illegible] ... latet thesaurus ... legum multitudine ... thesauros ... ergo quod ... [illegible]

si accipiebant. ceteris iam desu-
etis omnibus minime. In his autem
sex libris Gaii nostri institutiones
et libri singulares quattuor primus
de illa vetere rei uxorie actione se-
cundus de tutelis et tertius nec non quartus
de testamentis et legatis connumerabantur.
Quos nec totos per consequentiam
accipiebant sed multas partes eorum
quasi supervacuas preteribant. Et pri-
mo anno hoc opus tradebatur
legentibus non secundum edicti perpetui or-
dinationem sed passim et quasi per satu-
ram collectum et utile cum inutili-
bus permixtum maxima parte inutili-
bus deputata. In secundo autem anno pre-
postera ordinatione habita prima pars
legum eis tradebatur quibusdam
certis titulis ab ea exceptis cum
erat enorme post institutiones aliquid
aliud anno legere quam quod in legibus
et primum positum est et istam nuncu-
pationem meruit. Post eorum vero le-
ctionem neque eam continuam sed particula-
rem et ex magna parte inutilem
constitutam tituli alii eis tradeban-
tur ex ima parte legum que de iudici-
is nuncupatur et ipsis non continua
sed rara utilium recitatione plerisque
quasi ceteris quo toto volumine in-
utili constituto quod ex illa que de rebus
appellatur hiis viii. libris sepa-
ratis in duobus minus partibus legen-
tibus in nos pravius ut putaret pote-
nos rationes eis non aptissimis
ad eruditionem constitutis. Tertii
eis autem anno quod ex utroque volumi-
ne i. de rebus vel de iudiciis in se-
cundo non erat traditum accipie-
bant secundum vicissitudinem utriusque vo-
luminis et ad sublimissimum Papinia-
num eiusque responsa iter eis aperiebat
et ex predicta responsorum consummatione
que ex xix. libris concludeba-
tur viii. tantummodo libros accipi-
ebant nec eorum totum corpus eis

tradebatur sed pauci ex multis et
brevissima ex amplissimis ut
adhuc sitientes ab eis recede-
rent. Quartus solus a professoribus
traditis Pauli via responsa per
semet ipsos recitabant et hii non in so-
lidos sed per imperfectum et quodam
modo male constitutum: iis sequen-
te cursu. Et hic erat in quartum annum
antique prudentie finis ut
et si quis ea que recitabantur eum
mereret ut competentem vitam in-
veniret ex eius omnem legum mul-
titudine visum. Ita tamen eos va-
cantes notiones per leges omnibus aliis
decimus et capitulis constitutis et
tamen in omne aliquid minima parte
recitationis quod ut indiagor (?)
sinus bis accingentur ipsi magi-
legum aliquid ex hiis per legem festi-
bitis ut sit vobis aliquid amplius
discipulorum predicta. Et hec qui-
dem fuerant antique eruditionis
predicta monumenta sicut etiam vestro te-
stio consummatur. Nos vero tantam
penuriam legum invenientes et re-
miserimus. inducentes iamnos
thesauros volentibus aperimus
quibus per vestram predictam quodam
modo ergamus doctissimi legum
oratores efficiantur discipuli.
Et primo quidem anno institutiones hu-
iusmodi instituentes ex omni pene corpo-
re veterum institutionum elim-
atas et ab omnibus turbidis fonti-
bus in unum lucidum stagnum cor-
rivatas tam per bibunculum(?) iam in-
viti magnifici magistri et
questoris sacri palatii nostri et eximii
viri(?) et duos disertissimos viros et nobi-
les Theophilum et Dorotheum facun-
dissimos antecessores in reliqua
vero autem parte optimam consequen-
tiam primam legum eis tradi
partem sancimus que greco vocabulo
protopota nuncupatur qua nichil

signum prima ... dicitur ... [illegible] ... artes ... [illegible] ... consequentia ... [illegible] ... dicebatur ... [illegible] ... que sunt octo ... [illegible] ... placent ... [illegible]

nobis autem pulcherrimus ... accipiebant ... [illegible] ... in tertio anno ... [illegible] ... magistri legum ... doctores ... [illegible] ... continebant ... [illegible]

